

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. สบ. ๒.๓/๓ พระดำริกรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน เรื่อง
ทำทางมณฑลภาคตะวันออกเฉียง (๒๐ - ๒๗ มกราคม ๒๔๖๗).
- ____. สบ. ๒.๓๗/๓ กะงาบประมาณสำหรับสร้างและซื้อสิ่งของต่าง ๆ ในกิจการของกรม-
รถไฟแผ่นดิน (๒๑ มีนาคม ๒๔๖๕ - ๗ พฤษภาคม ๒๔๖๖).
- ____. สบ. ๒.๓๗/๑๑ กรรมการรองคมนตรี เรื่องฐานะการเงิน (๕ พฤษภาคม ๒๔๖๘ -
๖ มีนาคม ๒๔๖๙).
- ____. สบ. ๒.๔๒/๓๐๒ กระทรวงกลาโหมส่งรายงานและบันทึกความเห็นของกรม
อากาศยานในการจัดภาคพื้นดินสำหรับสายการบิน (๑๗ กันยายน ๒๔๗๓).
- ____. สบ. ๒.๔๒/๓๐๓ รัฐบาลจะซื้อหุ้นบริษัทเดินอากาศ จำกัด (๔ กันยายน ๒๔๗๓).
- ____. สบ. ๒.๔๒/๓๕๔ กระทรวงพาณิชย์และคมนาคมขอพระบรมราชานุญาตลงนามใน
สัมปทานเดินสายการบินพาณิชย์กับบริษัทเดินอากาศ จำกัด (๒๒ กันยายน ๒๔๗๔).
- ____. สบ. ๒.๔๗/๑๔๓ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน พுகเกล้าถวายหนังสือมอบหน้าที่
ระหว่างเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมกับผู้แทนเสนาบดี (๒๔ มกราคม
๒๔๗๑).
- ____. กต.๒/๒๒๔ ร่างพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พ.ศ. ๒๔๖๔
(๒ กรกฎาคม - ๘ กันยายน ๒๔๖๔).
- ____. กต.๕/๒๔ ฝรั่งเศสจะทำทางรถไฟมาต่อกับรถไฟกรุงเทพฯ (๒๕ กรกฎาคม -
๖ กันยายน ๒๔๖๑).
- ____. กต.๕/๒๕ ตำแหน่งผู้รับราชการในกรมรถไฟหลวง (๔ มีนาคม ๒๔๖๓ - ๒๐ มิถุนายน
๒๔๖๔).
- ____. กต.๕/๒๘ อังกฤษถามถึงทางรถไฟสายอรัญประเทศและสายตะวันออกเฉียงเหนือ
(๓ มิถุนายน ๒๔๖๕).

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กต. ๕.๒/๘๒ ทำทางรถไฟจากนครราชสีมาไปมณฑลอุดร

(๘ เมษายน ๒๔๖๖).

- ____. กต. ๕.๕/๑๖ คิดจะตั้งด่านตรวจเก็บภาษีศุลกากรที่สถานีรถไฟสายใต้ต่อกับสาย
มะลายู (๓๑ สิงหาคม ๒๔๕๔).
- ____. กต. ๕.๕/๒๐ เงินค่าใช้จ่ายในการสร้างทางรถไฟสายใต้ (๑๕ สิงหาคม ๒๔๕๔).
- ____. กต. ๕.๕/๒๑ การสร้างทางรถไฟสายใต้ต่อกับทางรถไฟของมะลายู (๑ สิงหาคม
๒๔๕๔).
- ____. กต. ๕.๕/๒๓ ร่างสัญญาการเดินรถไฟติดต่อกันระหว่างประเทศสยาม-มะลายู
ตอนที่ ๑ (๑๒ ตุลาคม - ๓๐ มกราคม ๒๔๖๐).
- ____. กต. ๕.๕/๒๔ ร่างสัญญาการเดินรถไฟติดต่อกันระหว่างประเทศสยาม-มะลายู
ตอนที่ ๒ (๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๐ - ๑๔ มีนาคม ๒๔๖๐).
- ____. กต. ๕.๕/๒๗ เรื่องสัญญาตั้งด่านภาษีทางรถไฟสายใต้ ตอนที่ ๒ (๒๗ เมษายน
๒๔๖๑ - ๒๘ สิงหาคม ๒๔๖๓).
- ____. กต. ๕.๕/๒๘ การเจรจากับเจ้าหน้าที่รัฐบาลมะลายูของอังกฤษ เรื่องระเบียบการ
ตั้งด่านภาษีชายแดนและจัดตั้งด่านภาษีตรวจสินค้าที่สถานีป่าดงเบขาร์
(๑๘ มกราคม ๒๔๖๐ - ๗ มิถุนายน ๒๔๖๑).
- ____. กต. ๕.๕/๒๙ รายงานการประชุม เรื่องการตั้งด่านภาษีและตำรวจที่เขตแดนต่อ
มะลายู (๓๐ เมษายน ๒๔๖๑).
- ____. กต. ๕.๖/๒ สร้างทางรถไฟในภาคตะวันออก (๔ สิงหาคม ๒๔๖๒ - ๒ กันยายน
๒๔๖๒).
- ____. กต. ๕.๖/๓ ทำทางรถไฟสายอรัญประเทศ (๒๕ ธันวาคม ๒๔๖๖).
- ____. กต. ๕.๘/๒ การสร้างทางรถไฟต่อกับรถไฟพม่า ตอนที่ ๑ (๔ ธันวาคม ๒๔๖๖).
- ____. กต. ๕.๘/๓ การสร้างทางรถไฟต่อกับรถไฟพม่า ตอนที่ ๒ (๒๑ ธันวาคม ๒๔๗๐).
- ____. กต. ๕.๑๑/๑ สัญญาศุลกากรสายใต้ (๑๗ มกราคม ๒๔๖๒ - ๓ เมษายน ๒๔๖๓).
- ____. กต. ๕.๑๑/๒ สถานีรถไฟสายแหลมมะลายูจะทำข้อความตกลงเรื่องด่านภาษีที่สถานี
ป่าดงเบขาร์และสุโขทัย (๒๐ สิงหาคม ๒๔๖๔ - ๔ ตุลาคม ๒๔๖๕).
- ____. กต. ๖.๑๕/๑๓ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินเสด็จอเมริกา (๔ กันยายน ๒๔๗๒).

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๓ นักเรียนไทยที่ส่งไปเล่าเรียนเมือง
ต่างประเทศ (๒๖ เมษายน ๑๑๕).

- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๔ นักเรียนไทยที่ส่งไปเล่าเรียนเมืองต่างประเทศ
(๒๐ กุมภาพันธ์ ๑๑๖ - ๑๒ สิงหาคม ๑๑๗).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๕ นักเรียนไทยที่ส่งไปเล่าเรียนเมืองต่างประเทศ
(๑๑ มิถุนายน ๑๑๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๑๑ นักเรียนไทยที่ส่งไปเล่าเรียนเมืองต่างประเทศ
(๒๗ กันยายน ๑๑๕ - ๓๐ มิถุนายน ๑๑๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๑๓ รายงานพระยาราชวัลภานุลิขิต (๒๔ มกราคม ๑๑๕
- ๑๕ กันยายน ๑๒๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๑๔ พระราชกฤษฎีกาและนักเรียนสามัญที่ส่งไปเล่าเรียน
เมืองต่างประเทศ (๒๕ เมษายน ๑๑๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๒๑ พระบรมวงศ์ในต่างประเทศ (๑๕ ตุลาคม ๑๑๗).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๒๒ พระบรมวงศ์ในต่างประเทศ (๓๐ ธันวาคม ๑๑๗).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๒๔ พระราชกฤษฎีกาและนักเรียนสามัญที่ส่งไปเล่าเรียน
เมืองต่างประเทศ (๑๗ กรกฎาคม ๑๑๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๒๕ พระราชกฤษฎีกาและนักเรียนสามัญที่ส่งไปเล่าเรียน
เมืองต่างประเทศ (๑๗ กรกฎาคม ๑๑๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๒๕ พระราชกฤษฎีกาและนักเรียนสามัญที่ส่งไปเล่าเรียน
เมืองต่างประเทศ (๑๕ พฤศจิกายน - ๓๐ ธันวาคม ๑๑๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๓๔ พระราชกฤษฎีกาและนักเรียนสามัญที่ส่งไปเล่าเรียน
เมืองต่างประเทศ (๒๐ ธันวาคม ๑๒๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๔๑ พระราชกฤษฎีกาและนักเรียนสามัญที่ส่งไปเล่าเรียน
เมืองต่างประเทศ (๒๐ มิถุนายน - ๒๖ กุมภาพันธ์ ๑๒๑).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๔๔ พระราชกฤษฎีกาและนักเรียนสามัญที่ส่งไปเล่าเรียน
เมืองต่างประเทศ (๓ กรกฎาคม ๑๒๒ - ๒๗ กันยายน ๑๒๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๔๕ พระราชกฤษฎีกาและนักเรียนสามัญที่ส่งไปเล่าเรียน
เมืองต่างประเทศ (๒๕ พฤศจิกายน ๑๒๒).

หอบจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ต.๔๔/๕๐ พระราชกุมารและนักเรียนสามัญ
ที่ส่งไปเล่าเรียนเมืองต่างประเทศ (๒๐ ตุลาคม ๑๒๓).

- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑/๑๔ การฝึกหัดสั่งสอนพลทหารและการฝึกฝนนายทหาร
สำหรับการประชุมใหญ่ของกระทรวงกลาโหม (พ.ศ. ๒๔๕๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑/๒๐ เรื่องรถไฟสายน้อยเมืองนครปฐม (๒๒ กรกฎาคม
๒๔๕๕ - ๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑/๒๗ รายงานสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ
เสด็จตรวจราชการมณฑลภาคพายัพ (๓ มกราคม - ๒ พฤศจิกายน ๒๔๕๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑/๔๖ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน ในนามจเรทหารช่าง
ได้คิดทำเครื่องวิทยุโทรเลขโทรศัพท์ขึ้น (๒๘ สิงหาคม ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๓/๔ ให้พระยาพิไชยสงคราม เป็นผู้รั้งจเรทหารปืนใหญ่
กรมหมื่นกำแพงเพชรอัครโยธิน มีหน้าที่ ๓ ตำแหน่ง (๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๓/๖๔ ปรับปรุงตำแหน่งหน้าที่ในกองทัพบก (๒๓ พฤศจิกายน
๒๔๕๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๓/๖๕ เรื่องเจ้าฟ้า กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ลาออก
จากเสนาธิการทหารบก (๒ ธันวาคม ๒๔๕๖).๐
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๓/๖๖ กรมหมื่นกำแพงเพชรอัครโยธิน เป็นจเรทหารบก
(๕ ธันวาคม ๒๔๕๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑๕/๑ แสดงเครื่องยนต์บนอากาศ (๒๕ มกราคม ๒๔๕๓ -
๗ มกราคม ๒๔๕๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑๕/๒ ฝรั่งเศสขายพโยมยานนาวาแก่กระทรวงกลาโหม
(๑๔ พฤษภาคม - ๑๓ กรกฎาคม ๒๔๕๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑๕/๓ เรื่องนักบินประเทศฝรั่งเศส (๑๒ - ๑๔ กุมภาพันธ์
๒๔๕๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑๕/๔ เจ้าอุปราชน่านให้เงินซื้อเครื่องบิน (๒๖ กุมภาพันธ์
๒๔๕๗).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ค.๕/๘ สัญญาตุลาการทางรถไฟสายใต้ (๒๓ สิงหาคม -
๑๕ ธันวาคม ๒๔๖๗).

- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ค.๑๔/๔ ความคับขันในการเงินแผ่นดิน (๔ มกราคม ๒๔๖๖).
- ____. เอกสารราชการที่ ๖ คค.๑/๖ ชื่อกระทรวงคมนาคมและกรมทางในภาษาอังกฤษ (๒๕ มีนาคม - ๑ พฤษภาคม ๒๔๕๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๑/๗ เปลี่ยนนามกองโยธาตามมณฑลเป็นกองคมนาคม (๒๗ ธันวาคม ๒๔๕๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๒/๑ โทรเลขไม่มีสาย (๕ กันยายน ๒๔๕๔ - ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๖๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๒/๒ ประกาศเปลี่ยนนามกระทรวงโยธาธิการเป็นกระทรวงคมนาคม (๒๗ มีนาคม ๒๔๕๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๒/๘ ร่างพระราชบัญญัติจัดการรถไฟและทางหลวง พ.ศ. ๒๔๖๔ (๒ สิงหาคม ๒๔๖๐ - ๑๓ สิงหาคม ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๒/๑๐ พระราชกฤษฎีกาจัดการสร้างทางรถไฟสายตะวันออก ถึงอรัญประเทศ (๖ พฤษภาคม ๒๔๖๒ - ๒๓ กันยายน ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๒/๑๓ พระราชบัญญัติรถไฟและตั้งกรรมการแห่งสภากรรมการรถไฟ (๔ สิงหาคม - ๑๔ กันยายน ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๒/๑๔ ร่างพระราชบัญญัติจัดการรถไฟและทางหลวง (๑๒ สิงหาคม ๒๔๖๔ - ๒ ตุลาคม ๒๔๖๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๓/๑ ตั้งและย้ายข้าราชการกระทรวงคมนาคม (๒๔ เมษายน ๒๔๕๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๔/๒๘ โปยก๊วนส่งเงินไปเมืองจีนและเมืองจีนส่งมาเมืองไทย (๗ - ๒๒ กันยายน ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๑ รายงานการรถไฟและรายงานสภากรรมการรถไฟ (๑๕ สิงหาคม ๒๔๕๓ - ๓๐ ตุลาคม ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๑๐ รวมรถไฟสายเหนือกับสายใต้เป็นกรมเดียวกัน และตั้งกรมขุนกำแพงเพชรอัครโยธินเป็นผู้บัญชาการชั่วคราว (๕ มิถุนายน - ๑๖ มิถุนายน ๒๔๖๐).

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๑๑ รวมโรงงานต่าง ๆ ของกรมรถไฟ

มาไว้ที่ตำบลมักกะสัน (๒๗ กรกฎาคม ๒๔๖๐ - ๑๔ กันยายน ๒๔๖๑).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๑๒ รวมกรมทางเข้าอยู่ในกรมรถไฟ (๓๐ กรกฎาคม ๒๔๖๐).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๑๓ ความปรองดองระหว่างเจ้าพระยาวงษาอนุประพัทธ์ กับ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน (๔ สิงหาคม ๒๔๖๐ - ๒๕ กันยายน ๒๔๖๑).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๑๗ รายงานประจำปี ฉบับที่ ๒๑ ว่าด้วยกิจการงาน ของกรมรถไฟหลวง ประจำปี พ.ศ. ๒๔๖๐.

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๑๘ ขึ้นราคาค่าระวางคนโดยสารรถไฟ (๑๓ - ๒๐ มิถุนายน ๒๔๖๑).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๒๐ รายงานประจำปี ฉบับที่ ๒๒ ว่าด้วยกิจการงานของ กรมรถไฟหลวง ประจำปี พ.ศ. ๒๔๖๑ (กันยายน ๒๔๖๒).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๒๓ ชาวต่างประเทศคิดจะสร้างรถไฟข้ามทวีปเอเชีย (๓๑ มกราคม - ๗ มีนาคม ๒๔๖๓).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๒๕ หนังสือพิมพ์ฝรั่ง เสนอข่าวว่าการรถไฟของไทย ดีกว่าฝรั่ง เสนอในอินโดจีน (๒๗ มิถุนายน ๒๔๖๔).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๕/๒๖ อรรถราชทูตอังกฤษแสดงความรังเกียจในกิจการงาน ของกรมรถไฟสายใต้ที่เปิดช่องให้คนต่างชาติ เยอรมัน เข้าไปทำการเกี่ยวข้องกับ (๑๒ กันยายน - ๒๖ เมษายน ๒๔๖๔).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๑/๑ ฝรั่งเสนอให้สยามสร้างรถไฟไปติดต่อกับ เขตแดนอินโดจีน (๒๗ กรกฎาคม ๒๔๖๑).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๑/๒ คมนาคมติดต่อกับอินโดจีน (๔ - ๕ พฤศจิกายน ๒๔๖๑).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๑/๓ สร้างรถไฟสายตะวันออกถึงอัญประเทศ (๑๔ สิงหาคม ๒๔๖๒ - ๓ มกราคม ๒๔๖๔).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๑/๖ เปิดการเดินทางรถไฟสายอัญประเทศต่อจากฉะเชิงเทรา (๒๔ พฤศจิกายน ๒๔๖๗).

- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๒/๗ เพิ่มจำนวนเงินในการสร้าง
 รถไฟสายใต้ (๑๕ มีนาคม ๒๔๕๔ - ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๒/๘ ยกการปกครองรถไฟสายเพชรบุรีมารวมอยู่ใน
 ความปกครองรถไฟสายใต้ (๓๐ กันยายน ๒๔๕๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๒/๑๒ กรมขุนกำแพงเพชรอัครโยธิน เสด็จตรวจทาง
 รถไฟสายใต้ตลอดถึงสายของอังกฤษในแหลมมะลายู (๑๕ ตุลาคม ๒๔๖๐ -
 ๒๖ สิงหาคม ๒๔๖๑).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๒/๑๓ อังกฤษจะเปิดรถไฟสายแหลมมะลายูซึ่งติดต่อกับ
 รถไฟสายใต้ เพื่อรัฐบาลสยามจะได้ป้องกันการลักลอบส่งของข้ามแดน
 (๑๕ เมษายน ๒๔๖๑).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๒/๑๔ เปิดการเดินทางรถไฟติดต่อกับสายแหลมมะลายู
 ของอังกฤษ (๑๗ มิถุนายน ๒๔๖๑).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๒/๑๕ กรมขุนกำแพงเพชรอัครโยธิน กับพระยาศรีสุทธารา
 ไปประชุมกับเจ้าหน้าที่รถไฟสายใต้ (๒๔ ตุลาคม ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๒/๑๖ ทำสัญญาศุลกากรในทางรถไฟสายใต้
 (๔ ตุลาคม ๒๔๖๕ - ๒๔ พฤศจิกายน ๒๔๖๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๒/๑๗ เรื่องจะต่อทางรถไฟกับรัฐบาลพม่า
 (๑๑ มกราคม ๒๔๖๕ - ๑๔ มิถุนายน ๒๔๖๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๓/๕ กระทรวงกลาโหมตั้งแผนกรถไฟ (๑๑ สิงหาคม
 ๒๔๕๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๓/๘ กรมขุนกำแพงเพชรอัครโยธิน เสด็จตรวจทางรถไฟ
 สายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือ (โคราช-อุบล) (๓ มกราคม ๒๔๖๐ -
 ๑๓ มกราคม ๒๔๖๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๕.๓/๙ นำท่วมทางรถไฟสายเหนือ (๑๓ ตุลาคม -
 ๑๐ ธันวาคม ๒๔๖๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๖/๑ วางระเบียบการในกรมทางและตั้งหม่อมอนุรุธเทวา
 เป็นอธิบดีกรมทาง (๑๑ เมษายน ๒๔๕๕).

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๖/๒ ทำถนนหนทางในหัวเมืองมณฑลต่าง ๆ

(๑ พฤษภาคม ๒๔๕๗ - ๒๒ ตุลาคม ๒๔๖๐).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๖/๕ ทำถนนหนทางในหัวเมืองมณฑลต่าง ๆ เป็นหน้าที่
ผู้บัญชาการกรมรถไฟ (๑๖ - ๒๕ สิงหาคม ๒๔๖๐).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค.๖/๖ รายงานกรมทาง (๒๔ เมษายน ๒๔๖๘).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๖.๑/๑๔ ถนนในมณฑลภูเก็ต (๑๖ กันยายน ๒๔๖๒).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๖.๑/๑๖ ถนนในมณฑลมหาสารคาม (๘ - ๑๓ กุมภาพันธ์
๒๔๖๔).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๖.๑/๑๘ เรื่องตัดทางสายพิบูลไปช่องเมฆติดต่อกับแดน
ฝรั่งเศส (๔ กรกฎาคม ๒๔๖๑).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๖.๑/๒๑ เอกชนขออนุญาตทำทางรถยนต์ จ.สวรรคโลก
(๔ - ๑๐ มิถุนายน ๒๔๖๓).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๖.๑/๒๔ นายเอล วอห์น ขอให้ตัดถนนแต่ อ.เบตง
ถึงยะลา (๒๖ มิถุนายน ๒๔๖๖ - ๒๘ เมษายน ๒๔๖๘).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ คค. ๖.๑/๒๕ ทำถนนสายเบตง จ.ยะลา (๖ - ๘ มิถุนายน
๒๔๖๖).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ต. ๑๕.๑/๒ เรื่องประกาศสงครามและพระราโชบายคิดจะ
ระบายนชาติศัตรูออกจากราชการ (๒๑ - ๒๗ กรกฎาคม ๒๔๖๐).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ต. ๑๕.๒/๒ พระบรมราโชบายระบายนคนชาติเยอรมัน
ออสเตรเลีย ออกจากราชการ (๒๔ พฤษภาคม - ๒๓ กรกฎาคม ๒๔๖๐).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ต. ๑๕.๒/๓ รายงานนครบาลจับเชลยและเรือเชลย
(๔ มิถุนายน - ๘ ธันวาคม ๒๔๖๐).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ต. ๑๕.๒/๔ ถอดคนเยอรมันออกจากคนในบังคับไทย (๒๕ - ๒๖
กรกฎาคม ๒๔๖๐).

____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ต. ๒๑/๔๑ อัครราชทูตอังกฤษแสดงความรังเกียจการทำงานของ
กรมรถไฟสายใต้ที่เปิดช่องให้คนเยอรมันเข้าไปทำการเกี่ยวข้อด้วย (๑๒ กันยายน
- ๒ ตุลาคม ๒๔๕๕).

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๖ บ. ๑.๔/๑๐ จดหมายเหตุเสด็จพระราชดำเนิน

เสียบมณฑลปักกิ่งใต้ของสีกซี (๒๔๕๔).

- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๖ บ. ๑.๔/๑๔ เบ็คเตลิค เรื่องเสด็จประพาสปักกิ่งใต้ พ.ศ. ๒๔๖๐
(๔ เมษายน ๒๔๖๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ ค. ๑๕.๑/๔ งบประมาณเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๔๗๔
(๓๐ มกราคม ๒๔๗๓ - ๓๑ สิงหาคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ ค. ๑๕.๒/๓ งบประมาณกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม
(๑๖ กรกฎาคม ๒๔๗๐ - ๓ ตุลาคม ๒๔๗๖).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ รล.๑๘/๑๗ บริษัทเดินอากาศ จำกัด (๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๔
- ๗ กรกฎาคม ๒๔๗๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ รล.๑๘/๑๘ บริษัทเดินอากาศ (๓ กรกฎาคม ๒๔๗๓ - ๒๐
กุมภาพันธ์ ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑/๒ รวมราชการกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมเป็นกระทรวง
เดียวกันและเรื่องจัดราชการต่าง ๆ (๓๑ มีนาคม ๒๔๖๘ - ๒๘ พฤษภาคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑/๔ คมนาคมติดต่อกับประเทศอินโดจีน (๒๘ สิงหาคม ๒๔๖๙
- ๒๖ มิถุนายน ๒๔๗๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑/๖ สะพานพระราม ๖ ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา (๑๘ ตุลาคม
- ๘ มกราคม ๒๔๖๙).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑/๑๔ บันทึกรประชุมหัวหน้ากรมภายในกระทรวง (๑๓ มีนาคม
๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑/๑๗ รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรี เรื่องราชการ
กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม (๖ - ๑๓ สิงหาคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๒/๙ ประมวลกฎหมายแพ่ง พ.ศ. ๒๔๗๒ ตอนว่าด้วยพระราช-
บัญญัติคุ้มครองกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยและเรื่องสาธารณูปโภค
(๘ กรกฎาคม ๒๔๗๒ - ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๗๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๓/๓ ตั้งกรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน เป็นผู้รั้งและเสนาบดี
(๑๕ พฤษภาคม ๒๔๖๙).

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๓/๑๑ ตั้งพระยาสาธิตศาสตร์ศิริลักษณ์

เป็นผู้บัญชาการกรมรถไฟหลวง (๒๓ สิงหาคม - ๑๓ กันยายน ๒๔๗๑).

- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๑ ความเห็นของพระยาอนุชุตวาที เรื่องราชการไปรษณีย์ (๒๔ พฤศจิกายน - ๔ มีนาคม ๒๔๗๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๕ สร้างและประกาศใช้ตราไปรษณียากร ไปรษณียบัตร กับของมีตราไปรษณีย์ (๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๑ - ๒๑ พฤศจิกายน ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๖ เปิดการใช้ไปรษณีย์โทรเลข โทรศัพท ในที่ต่าง ๆ (๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๘ - ๒๑ เมษายน ๒๔๖๙).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๙ ดวงตราไปรษณีย์เสือป่า (๑๑ มิถุนายน - ๑๐ กรกฎาคม ๒๔๖๙).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๑๐ สมุดรายงานไปรษณีย์โทรเลขและโทรศัพท พ.ศ. ๒๔๖๙.
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๑๑ จัดระเบียบการกรมไปรษณีย์โทรเลขตามแบบใหม่ (๒ พฤศจิกายน - ๖ ธันวาคม ๒๔๖๙).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๑๓ เรื่องสร้างสถานีวิทยุโทรเลข (๒๙ ธันวาคม - ๑๓ กรกฎาคม ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๑๗ วิทยุโทรเลข (๒๒ มีนาคม ๒๔๖๙ - ๒๘ พฤษภาคม ๒๔๗๑).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๒๐ ใช้วิธีคิดค่าโทรเลขเป็นตั๋วตราไปรษณีย์ปิดลงบนแบบฟอร์มโทรเลข (๑๓ มีนาคม ๒๔๗๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๒๑ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน เสด็จตรวจการไปรษณีย์โทรเลข (๑๓ กรกฎาคม ๒๔๗๑ - ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๒๓ พระราชบัญญัติและกฎเสนาบดี เรื่องวิทยุโทรเลข โทรศัพท (๓๐ กันยายน - ๒๔ ตุลาคม ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๔/๒๕ เปลี่ยนเครื่องโทรศัพทและสร้างสำนักงานกรมไปรษณีย์ฯ (๙ ธันวาคม ๒๔๗๒).

- หोजดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๑/๑ สัญญาเรื่องอัตราค่าโทรเลขระหว่างสยามกับฟิลิปปินส์ (๒๗ ธันวาคม ๒๔๗๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๑/๒ สัญญาว่าด้วยการส่งรษณาสติและพัสดุไปรษณีย์ระหว่างสยามกับฟิลิปปินส์ (๒๔ เมษายน - ๒๔ พฤษภาคม ๒๔๗๑).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๑/๕ บริษัทวิทยุโทรเลขภาคใต้แห่งอเมริกา ขอสัมปทานตั้งทำการติดต่อกับสยาม (๑๑ มกราคม ๒๔๗๑ - ๒๗ สิงหาคม ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๑/๔ สัญญารับส่งวิทยุโทรศัพท์ระหว่างสยามกับบริษัททรานส์ราดิโอ (๑๑ พฤษภาคม ๒๔๗๐ - ๕ มกราคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๑/๑๑ สัญญาวิทยุโทรเลขระหว่างสยามกับฝรั่งเศส (๑๔ มิถุนายน - ๑๐ กันยายน ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๑๔.๑/๑๕ เปิดใช้วิทยุโทรศัพท์ระหว่างสยามกับต่างประเทศ (๑๓ เมษายน ๒๔๗๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๒/๑ เปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงที่พญาไท (๔ - ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๒/๒ รายการส่งกระจายเสียง (๑๒ ตุลาคม - ๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๒/๓ ชาวต่างประเทศส่งปาฐกถาทางวิทยุมาให้ (๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๔.๒/๔ วิทยุกระจายเสียง (๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๕/๑๘ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน ลาออกจากหน้าที่ผู้บัญชาการรถไฟ ให้พระยาสารศาสตร์ศิริลักษณ์เป็นแทน (๒๔ มกราคม ๒๔๗๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๕/๒๖ ลดค่าระวางรถไฟ (๒๐ มกราคม ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๕.๒/๒ หัวข้อกราบบังคมทูลในที่ประชุมว่าด้วยเรื่องรถไฟสายตะวันออกและสะพานพระราม ๖ แล้วเสร็จจะเปิดใช้ได้ (๑๘ ตุลาคม ๒๔๖๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๕.๒/๓ ประกาศเปิดการเดินทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือโคราชไปอุบล (๑๓ กรกฎาคม ๒๔๗๑ - ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๖/๑ ทำถนนตั้งแต่นครปฐมไปบ้านโป่ง เพชรบุรี กาญจนบุรี (๑๒ ตุลาคม ๒๔๖๐ - ๑๔ พฤษภาคม ๒๔๖๗).

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๒ ทำถนนจากมฤคทายวันถึงหัวหิน

(๑๐ เมษายน - ๘ ธันวาคม ๒๔๖๙).

- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๕/๒๖ ลดค่าระวางรถไฟ (๒๐ มกราคม ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๔ ทำทางในจังหวัดอุบลราชธานี (๒๖ มิถุนายน ๒๔๖๙ - ๑๐ กันยายน ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๕ หลวงอรินฯ ขออนุญาตสร้างทางที่ จ.อุตรดิตถ์ (๙ มีนาคม ๒๔๖๙ - ๒ กรกฎาคม ๒๔๗๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๘ ผู้มีชื่อขอสร้างทางหลวงเพื่อสิทธิเดินรถรวม ๗ นาย (๒๙ พฤษภาคม ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๑๐ ผู้มีชื่อขออนุญาตสร้างและซ่อมทางตามหัวเมืองรวม ๔ ราย (๑๙ พฤษภาคม ๒๔๗๑ - ๒๙ มกราคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๑๒ สร้างทางหลวงแต่สถานีสะพานหิน จ.พิศิตรไปเพชรบูรณ์ (๙ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๑๔ ทำถนนในมณฑลราชบุรี (๑๒ มีนาคม ๒๔๗๐).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๑๕ แจกความผู้มีชื่อทำทางเพื่อสิทธิเดินรถ (๖ กรกฎาคม ๒๔๗๑ - ๒๒ กันยายน ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๑๘ ขุนพยุหะแก่นศิริขอซ่อมและทำทางสิทธิเดินรถ (๓ มิถุนายน ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๖/๒๐ พระราชบัญญัติทางหลวงที่ได้รับสัมปทาน พ.ศ. ๒๔๗๓ (๒๖ เมษายน - ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๗๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๗/๑๐ รายงานการประชุมสภาเผยแผ่พาณิชย์ (๑๘ มิถุนายน ๒๔๗๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑๐/๒ การไฟฟ้าหลวงสามเสน (๑๙ มกราคม ๒๔๖๘ - ๒ มกราคม ๒๔๗๑).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑๓/๓ ให้กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม คำริช่วยเหลือชาวนาทำนองประเทศอินโดจีนที่จัดให้ชาวนาเงินจากแบงค์ได้ (๒๔ พฤษภาคม ๒๔๗๒ - ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๔).

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑๔/๕ สถานทูตเนเธอร์แลนด์เดินอากาศ

ไปรษณีย์ผ่านสยาม (๗ พฤษภาคม ๒๔๗๐ - ๑๑ มิถุนายน ๒๔๗๔)

- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑๔/๖ โครงการบินและพระราชบัญญัติการเดินอากาศ (๒ กรกฎาคม ๒๔๗๓ - ๑๗ มีนาคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๑๔/๗ สร้างสนามบินและเรื่องจะเปลี่ยนหน้าที่การรักษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการเดินอากาศ (๒๑ เมษายน ๒๔๗๔ - ๑๓ สิงหาคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ.๒๔/๘ บริษัทเดินอากาศ จำกัด (๑๕ สิงหาคม - ๑๓ ตุลาคม ๒๔๗๔).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๑๔.๑/๑ การบินพาณิชย์ระหว่างสยามกับประเทศอินโดจีน (๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๐ - ๑๔ มิถุนายน ๒๔๗๒).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๑๔.๑/๒ กรรมการพิจารณาโครงการบินระหว่างสยามกับประเทศอินโดจีน (๑๔ มกราคม ๒๔๗๒ - ๓๐ มิถุนายน ๒๔๗๓)
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๑๔.๑/๓ การบินพาณิชย์ระหว่างสยามกับอินโดจีน (๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๒ - ๓๐ กันยายน ๒๔๗๓).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๑๔.๑/๔ การบินพาณิชย์ระหว่างสยามกับอินโดจีน (๑๔ มีนาคม ๒๔๗๓ - ๔ เมษายน ๒๔๗๕).
- ____. เอกสารรัชกาลที่ ๗ พ. ๑๔.๑/๕ ร่างสัมปทานการบินพาณิชย์ (๒๒ กันยายน ๒๔๗๔ - ๑๖ พฤษภาคม ๒๔๗๕).

เอกสารชั้นรอง

๑. หนังสือ

การรถไฟแห่งประเทศไทย. ที่ระลึกในวันคล้ายวันสถาปนากิจการรถไฟครบรอบ ๗๒ ปี.

พระนคร: โรงพิมพ์การรถไฟ, ๒๔๑๓.

____. ประวัติการรถไฟแห่งประเทศไทย ๒๔๓๕ - ๒๕๐๐. พระนคร: โรงพิมพ์-การรถไฟ, ๒๕๐๐.

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. ๑๐๐ ปีการโทรคมนาคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์-บริษัท ประยูรวงศ์ จำกัด, ๒๕๒๖.

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. ๑๐๐ ปีการไปรษณีย์ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์-
บริษัท ประยวงศ์ จำกัด, ๒๕๒๖.

_____. ทำเนียบศิษย์เก่าไปรษณีย์โทรเลข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูไนเต็ด-
โปรดักชัน, ๒๕๒๖.

เกื้อกูล ปิยนงอนันต์. การพัฒนาการคมนาคมทางบกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัว. เอกสารการนิเทศการศึกษา, ฉบับที่ ๑๔๔. กรุงเทพมหานคร:
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๒๐.

คมนาคม, กระทรวง. อนุสรณ์กระทรวงคมนาคม พ.ศ. ๒๔๙๗. พระนคร: โรงพิมพ์-
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๔๙๗.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ. พระยาสุริยานุวัตร (เกิด บุญนาค) นักเศรษฐศาสตร์คนแรก
ของเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ-
มนุษยศาสตร์, ๒๕๒๓.

ทางหลวง, กรม. ที่ระลึกครบรอบ ๖๐ ปีกรมทางหลวง. พระนคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์-
การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๑๕.

_____. ทางหลวงในประเทศไทย ๒๕๑๕. พระนคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การขายและ
การซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๑๕.

_____. ทางหลวงในประเทศไทย ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การขาย-
และการซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๒๕.

_____. ๑ เมษายน ๒๕๒๔ ครบรอบ ๖๔ ปีกรมทางหลวง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ดี แอนด์ เอส, ๒๕๒๔.

_____. รายงานประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๘๓ (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).

ทางหลวงแผ่นดิน, กรม. อนุสรณ์กรมทางหลวงแผ่นดิน ๒๔๙๘. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งนคร,
๒๔๙๘.

ทวน วิริยาภรณ์. พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท พระจอมเกล้า, พระพุทธเจ้าหลวง,
พระมหาธีรราชเจ้า, พระปกเกล้า และพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. ธนบุรี:
ป.นาคะการพิมพ์, ๒๕๐๗.

ไทรน้อย (นามแฝง). ๕๐ บุคคลสำคัญของไทย. พระนคร: แพร์พิทยา, ๒๕๐๓.

ดำรงโทรกิจ, หลวง. การไปรษณีย์ที่ควรรู้ (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงดำรงโทรกิจ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๐๗) พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๐๗.

นายร้อยพระจุลจอมเกล้า, โรงเรียน. ประวัติโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. พระนคร: โรงพิมพ์นายร้อยพระจุลจอมเกล้า, ๒๕๐๖.

ประชาสัมพันธ์, กรม. นิทรรศการเฉลิมพระเกียรตินายพลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ๒๕ กุมภาพันธ์ - ๓ มีนาคม ๒๕๒๕ (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).

สงวน อึ้งคง. ประมวลบุคคลสำคัญของชาติไทย. พระนคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๐๖.

ไปรษณีย์โทรเลข, กรม. กรมไปรษณีย์โทรเลข ครบรอบ ๘๐ ปี พ.ศ. ๒๔๒๖ - ๒๕๐๖. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, ๒๕๑๖.

_____. ประวัติและวิวัฒนาการกรมไปรษณีย์โทรเลข ครบรอบ ๘๐ ปี (พ.ศ. ๒๔๒๖ - ๒๕๐๖). พระนคร: โรงพิมพ์ธนาคารอมลีน, ๒๕๒๖.

ยุทธการทหารบก, กรม. กองประวัติศาสตร์. ประวัติของหน่วยงานในกองทัพบก. พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, ๒๕๐๕.

รถไฟแห่งประเทศไทย, กรม. เพื่อรถถึงพระคุณพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชร-อัครโยธิน. พระนคร: โรงพิมพ์กรมรถไฟ, ๒๔๗๕.

ราชสกุลวงศ์. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๐.

สอน เหล่าถาวร. วิวัฒนาการรถจักรไอน้ำ. พระนคร: โรงพิมพ์การรถไฟ, ๒๕๐๘.

สฤทธิการบรรจง, พระยา. ปกิณกคดี (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ มหาอำมาตย์ตรี พระยาสฤทธิการบรรจง ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๐) พระนคร: โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, ๒๕๑๐.

๒. บทความจากหนังสือพิมพ์

"ครบรอบ ๘๔ ปี การรถไฟแห่งประเทศไทย." มติชน (๒๗ มีนาคม ๒๕๒๔): ๗.

"ครบรอบ ๖๔ ปี วันสถาปนากระทรวงคมนาคม." สยามรัฐ (๓๑ มีนาคม ๒๕๒๔): หน้าพิเศษ.

"ประวัติการรถไฟ." ประชาธิปไตย (๒๖ มีนาคม ๒๕๑๔): หน้าพิเศษ.

"ประวัติย่อของบริษัทเดินอากาศไทย จำกัด." มาตุภูมิ (๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๖): ๑๒.

สุวิทย์ ร้อย. "อาคารสถาปัตยกรรมแห่งแรกในประเทศไทย." มาตุภูมิ (๑๐ ตุลาคม ๒๕๒๖): ๑๓.

๓. วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

งามตา ล้อมตระกูล. "กิจการไปรษณีย์โทรเลขในประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๒๖ - ๒๔๖๖."

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๐.

จิตรราภรณ์ ไชยภัณฑา. "การจัดราชการทหารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

(พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๗)." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

แจ่มจันทร์ วงศ์วิเศษ. "การปรับปรุงกองทัพบกของไทยตามแบบตะวันตก ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๙๔

- ๒๔๗๕." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

นิติ กลีโกศล. "การเก็บค่านาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๘๒." วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๕.

ปิยนาด บุนนาค. "รายงานผลการวิจัย เรื่อง การวางรากฐานการคมนาคมในรัชสมัย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." รายงานวิจัย เสนอต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

พาชื่น สมคำนิ้ง. "ความสำคัญของการศึกษาของพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการปรับปรุงบ้านเมืองตามแบบตะวันตก." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

พรเพ็ญ ฮันตระกูล. "การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว."

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.

- มยุรี นกยูงทอง. "ปัญหาเศรษฐกิจของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๖๔ - ๒๔๗๗)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- มีทนา เกษกมล. "การวิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์ เรื่องการเมืองการปกครองในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๖๘)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.
- ละออทอง อัมรินทร์รัตน์. "การส่งนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๑ - ๒๔๗๕." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.
- วัลย์วิภา จรุงโรจน์,ม.ล. "แนวพระราชดำริทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- สมใจ ไพโรจน์ธีระรัชต์. "บทบาทของประเทศมหาอำนาจตะวันตกในการสร้างทางรถไฟของประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.
- สุวิทย์ ไทยวัฒน์. "วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบทในภาคกลางของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๙๔ - ๒๔๗๕." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.
- ศิรินันท์ บุญศิริ. "บทบาททางการทหารและการเมืองของสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.
- ธัจฉรา ชุมดี. "งานด้านการเกษตรและคมนาคมของเจ้าพระยาวางษานุประพัทธ์ พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๔๖๘." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

เอกสารภาษาอังกฤษPrimary Sources

F.O. 371/10349. Mr. Newton to Mr. Farrer, no.104, date June 10, 1924.

F.O. 371/10973. Sir Harcourt Butler to Mr. Greg, no.213, date May 28, 1923.

____. Sir Harcourt Butler to Mr. Greg, no.123, date July 21, 1924.

____. Mr. Johns to Mr. Colleeir, no.12, Confidential, date December 11, 1924.

____. Mr. Crowe to Mr. Waterlow, no.8, Confidential, date January 15, 1925.

F.O. 371/12534. Mr. Waterlow to Sir Austen Chamberlain, no.78, Confidential, date September 10, 1926.

Secondary Sources

Andrew, J.M. Siam 2nd Rural Economic Survey 1934 - 1935. Hong Kong: Bangkok Times Press, 1935.

Ingram, James C. Economic Change in Thailand since 1850 - 1970. California: Oxford University Press, 1971.

Anan Ganjanapan. "The Partial Commercialization of Rice Production in Northern Thailand (1900 - 1981)." Ph.D. thesis, Cornell University, 1984.

สัมภาษณ์

ประสิทธิ์กุลมัย, หลวง. อดีตหัวหน้ากองไฟฟ้าฝ่ายช่างกล กรมรถไฟแผ่นดิน. สัมภาษณ์, ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖.

พรธณภณ สวัสดิวัตน์, ม.ร.ว. พระนัดดา. สัมภาษณ์, ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖.

ประวัติผู้เขียน

นายวิทยา ปานะบุตร เกิดเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ที่อำเภอกะหุ้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร สำเร็จการศึกษาปริญญา "การศึกษาศาสตรบัณฑิต" จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทศึกษาศาสตร์ ในภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

ปัจจุบัน รับราชการเป็นอาจารย์ ๑ ระดับ ๔ โรงเรียนทวีธาภิเศก กรุงเทพมหานคร.

